

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken September 15 - dik napján, 1815 - dik esztendőben.

Frantzia Ország.

A' Király ilyen proklamátziót intézett a' déli Frantzia lakosokhoz: —“

„Lajos etc. Mindeneknek, kik ezen irást olvassák, köszönetünket ajánljuk! Bánkodással hallottuk, hogy a' déli departamentekben sok alattvalóink a' legbünösebb tselekedetekre vetemedtek; hogy, oly fogás alatt, hogy ők a' közönséges büntető iteleltetelt hajtják végre, magános gyűlölséget és boszszúállást gyakorolván, a' Frantziák Frantzia vért ontottak - ki, és ezt, a' mi több, még ezután tselekedtek, minekutánna a' mi méltóságunk és hatalmunk ismét visszaállittatva 's az egész országban megesmértetve lett volna. —

„Az igaz, hogy nagy bűnök és gyalázatos árulások követték vala el, a' mellyek Fr. országot a' szerentsétlenségnek örvényébe taszították, 's rettenetes üldöztetés követett-el azon alattvalóink ellen, kik a' mi igen kedves testvérünk' fiának (*Angouleme* Hertzegnek) zászlóját követvén, velle együtt Frantzia országnak megtartatását bátorsággal megpróbálták: hanem ezeknek a' bűnöknek nemzeti módon, közönségesen, és rendesen kell megbüntettetni; a' bünösöknek a' törvény' birói pallasa, és nem a' magános boszszúállás tsapásai által kell megbüntettetni; a' szenvedett megbántatásért, sőt az önnön személyünk ellen elkövetett

tselekedetekért is, biróvá és megbüntetővé lennetek, nem egyéb, hanem az igazság-
nak megsértése, a' veszekedésnek örökösse
való tevése, ezer féle rendtelenségek előtt
való kapúnyítás, 's a' társasági rendnek fel-
fordittatása, lenne, 's a' t. —“

„Lajos.

Az *Aveniói* Austriai Cs. K. Komman-
dás Májor Gróf *Paar'* levele az odavaló
Polgármesterhez: —“

„Polgármester Ur! Midőn a' Szövetsé-
ges seregek a' Frantzia földre még egyszer
béléptek, azért jöttek, hogy a' világon min-
den virtusokkal legtündöklőbb 's tiszteltebb
Királyt, 18-dik *Lajost*, a' maga thrónusán
megerössítsék; ők azért jöttek, hogy Fr.
országot azoktól a' katona tsordáktól (hor-
dáktól) megszabadítsák, a' kik az alatt a'
palást alatt, hogy ők hazajok' oltalmazói
volnának, annak elnyomóivá és elpuszti-
tóivá lettek; ők, egy szóval, azért jöttek,
hogy az országot azoktól az emberektől
megtisztítsák, kik a' revoluziónak tüzet
szünet nélkül ismét élesztik, 's azokat az
inségeket, mellyek a' hazát igen sokáig ki-
nozták, tovább is nyujtani szeretnék. Egész
Európa ohajtja annak a' tsendességnek meg-
maradását, mellyet illy sok áldozat által
vásárlott-meg; ez a' Szövetségeseknek nagy
munkája; e' leszen az ő iparkodásoknak ju-
talma. Már megnyerték ők azt a' kedves elég-
tételt, hogy a' *Liliomok'* hajdoni thrónusá-

mak visszaállítatását elősegélték: hanem ez az elégtétel tsakugyan nem fog tökéletes lenni mind addig, míg a' Szövetséges Hatalmasságok minden Frantziákat a' magok Királyoknak thrónusa körül össze gyűlni, 's az ő legjobb attyoknak hatalma alatt égygyetlenég familiává lenni, nem látnak. Kétségkívül találatnak ezen familiában háládatlan fiuk, hűségtelen alattvalók, hazájoknak elárulói, 's hitszegő emberek, a' kik megérdemlik azt, hogy a' nemzetből, melynek gyalázatjára, 's azon társaságból, melynek ostromoztatására vannak, örökre kiteszittassanak. De azonközben nem kell elfelejteni azt, hogy tsak a' Király és az ő Küldöttjei mondhatják - ki a' bűnösökre az igazságos megfenyítettést. A' Frantzia Király érezte ezen megbüntetésnek szükséges voltát, minthogy ezt már megparantsolta. Tsak a' Királyt illeti ez az igazságtétel, 's az alattvalók meg nem sérthetik ezt a' szent just a' nélkül, hogy egyszersmind a' Királyi Felséget is gorombamódon meg ne sértsék: azonközben tsakugyan kételen vagyok, Polgármester Ur! megvallani, hogy mi az igazságnak sőt magának a' tsupa jóságnak országoló páltzája alatt is azokat a' szomorú történeteket 's azon belső hadakozásokat, a' mellyek Frantzia országot a' legkegyetlenebb tirannusnak országolása alatt oly sokáig sanyargatták, bánkódva szemléljük naponként megújítani; magam is szemlélője voltam, azolta, hogy ezen városba megérkeztem, ezen rendtelenségeknek. Nekem hatalom adatott arra, Polgármester Ur! hogy megmondjam az Urnak, hogy a' Szövetséges Hatalmasságok, mélységes boszszankodással, és undorodással szemlélik ezeket a' rút zenebonáskodásokat, ezen minden principiumoknak megtagadtatását, Frantziák által a' magok Királyoknak szemei előtt, kinek szívét mind ezek igen keserítik, elkövetetni, annyival is inkább hogy magok a' Szövetséges Hatalmasságok is tsak azért jöttek ide, hogy ezen országnak a' békesség' áldásait megsze-

rezzék. Nem kell elfelejtkezni arról, hogy a' népnek magamagának eleget tenni, annyi, mint a' Státusban a' rendet felfordítani, a' Királynak ellenségévé lenni, 's az országot a' fejetlenségnek állapotjára juttatni —

„Alugyék - ki köztetek minden gyűlöletes és boszszúálló érzékenység; a' ki boszszúálláson gondolkodik sokkal szerentsételebb, mint a' boszszúállás' tárgya. Egygyik bűnnek nem kell a' másik bünt megbüntető eszköznek lenni. Tsak az igazságtévő székek szabad az igazságnak pallasát kezébe venni. A' legnyilvánosabb jelek, mellyeket az alattvalók a' magok Királyok eránt való szeretetről és hűségről mutatathatnak, az ő parantsolatainak pontos telyesítése, akaratjának követése, 's kívánságainak megelőzése. De mi bánkódással szemléljük: hogy a' 18-dik *Lajos'* szavára, az ő Frantzia országba való visszaérkezésétől fogva, nem halgatnak; az ő parantsolatainak nem engedelmeskednek; az ő hatalmát még azok sem esmérik-meg, kiknek a' volna kötelességek, hogy azt másokkal is megemértessék 's tiszteletben tartassák; és hogy a' jó indúlatú polgároknak tsendességét naponként a' legnyúghatatlankodtatóbb történetek háborgatják. Érrre nézve, a' magok esküvéseikhez hűségesek maradván, minden erejek által segiteni akarják a' Szövetséges Hatalmasságok a' magok Felséges Szövetségeseket 18-dik Lajost, a' végre, hogy Frantzia osszágnak az erős és tartós békességet, 's minden Frantziáknak ezen boldogállapottal való bátorságos élést, megszerezhessék. —

Azon parantsolatokhoz és telyes hatalmakhoz képpest, mellyek nekem adattattak, kérem a' Polgármester úrat, hogy gondoskodják affelől, hogy estvéli 9 óra után, a' piatzokon, utzákon, kávéházakban, kortsmákon, és egyéb közönséges helyeken való minden öszszegyülekezés, szorosán megtiltattassék, hogy senki is más valakit, akár ki légyen az, és semmi féle okokra nézve

meg ne lántson, és annyival és inkább ne tegyen valami más egyéb bünt. Kinyilatkoztatom az urnak, hogy a' vezérlésem alatt lévő seregeknek számos vigyázó tsoportjai járnak szelleyel az utzákon minden órában, és hogy ezek a' jelen lévő parantsolatnak, a' melly semmire nem egyebre, hanem csak a' közönséges tsendességnek bátorságba való helyhezítettetésére czeloz, betölttetésére fognak vigyázni. Midőn én minden hatalmamban lévő eszközöket előveszek, az én Előljáróimtól előmbé szabott parantsolatokat telyesítem. Számót tartok az úr buzgóságához, 's kérem az Urat, hogy fogadjael az én eránta való megkülömböztetett tiszteletem felől, ezen bizonyossá tetettetést. —“

„Gróf Paar, Májor.

Itt következik a' *Nismesben* ujónan felevenült támadásról való tudósítás, melyről a' múlt postanapon emlékeztünk: —“

„Néhány napoktól fogva ismét elkezdődött a' mi városunkban és környékeinken az indúlatoknak pészgése. A' *Bonaparte*' barátjai valami titkos örömet mutatván, új győzedelmeskedésről való híreket terjesztettek-el; némelyek közzülök annyira üzték a' vakmerő bátorságot, hogy ismét ezen áruló kiáltozás hallattatott: *Éljen második Napoleon!* A' politzia ezen zenebonáskodók közzül sokakat fogságra vitetett, a' többeket pedig csak aligalig oltalmazhatta-meg a' nép' dühössége ellen. Az alatt oly hír terjedett-el, hogy *Vaunagében* és *Gardounequében* is támodás mútogetja magát, és hogy bizonyos falusi lakosokból 's a' Nimesi, úgy nevezett *Föderatusokból* és pártosokból álló tsoportok ezen helységekbe vonták volna el magokat. Azonközben azt még távolról sem hitte senki, hogy ezekben a' mozgásokban valami plánum szerént való czél és intézet találtatna; a' tegnapi és mai történetek (ez a' level Aug. 26-dikán iratott *Nismesben*) egészszen kinyilatkoztatták és semmivé is tették a' nyughatatlannoknak czélzását. —

„Tegnapelőtt tudniillik, egy Austriai fegyveres tsoport városunkba megérkezvén, hogy ezt a' kaszármába beszállítani lehessen egy abban lévő Királyi Vadász Regiment parantsolatot kapott, hogy abból mennyen-ki és vegye útját *Alais* városába. N e r s nevű faluig jutván ezen Regimentnek előljáró tsoportja, 's itt magát kinyugodni akarván, olyan jelentést vett a' tsoport' vezére *Cabrieres* úr az ott lévő Polgármestertől *Perieux* urtól, hogy egy számos fegyveres sokaság reá akar ütni. *Cabrieres* jönnek találta a' nevezett Polgármesterrel egygyütt ezen sokaságnak eleibe menni 's ennek megmagyarázni, hogy a' Királyi katonaság semmi ellenséges czélzással nem jött erre a' vidékre, hanem csak, mint örző sereg, úgy folytatja útját, felsőbb parantsolat szerint, *Alais* felé. Azonban két strázsák tüzet adván reájok, *Perieux* elesett, *Cabrieres* pedig megsebesedett, melyhezképp ő azonnal vissza indult a' Kompániájával, hanem még a' házakból is tüzet adtak reá, és megölték egy katonáját. A' Regiment előbb, hogy sem útját tovább folytassa, jónak lenni találta tudósítani a' történetről az előljárókat, kiknek rendelésekből tegnapi (Aug. 25-dikén) 800 Austriaiak *Nismesből* kimentek és magokat a' feljebb nevezett Frantzia Regimentel öszszetsatolták. Az Austriai Kommandans parantsolta a' még most is ellentálló sokaságnak, hogy fegyvereit azonnal tegye-le; a' sokaság ellenben kapitulálást projektált; az Austriai Kommandans azt mondotta, hogy ő rebellisekkel nem kapitulál; ennek hallására amazok tüzet adtak; egy Austriai katona elesett és kilentzen sebet kaptak; ekkor az Austriaiak is reá tsaptak a' rebellis sokaságra, és azt két óráig tartott verekedés után elszélesztették. A' rebellisek közzül 60 emberek maradtak halva, és 3 foglyok, a' tsatázó mezőn. A' foglyok, kiknek egygyike *Nimesi* úgy nevezett *föderatus* volt, az Austriai vezér' Gróf *Stahrenberg*' parantsolatjára agyon lövettettek. — Ezen Au-

striai tsapaton kívül ma még egy más tsapat is kiindult *Nismesből*, hogy a' departamentnek azon részét, melly a' fegyvert még le nem tette, azt abból egészen kivetkeztesse.

„Azt mondják, hogy ezt a' rebelliót, melynek gyökere egész a' *Cevannes* hegyekig kiterjed, Ex-Generalis *Gilly* és egy Prokurator organizálták légyen. Beszélnek, hogy még proklamatiók is szellesszettek-el ezen vidékeken a' népnek fellázasztatására. De hitelesnek látszó jelek mutatják, hogy nintsen *Gillynek* elég jó rendbeszedetett tsatázó ereje arra, hogy a' minden felől réa rohanó veszedelmek közzül kimenekedhessék; erre nézve lázzasztotta fel a' falukon a' lakosokat, 's úgy látszik, hogy nem egyebet keres, hanem tsak, hogy ha szintén a' Jul. 24-ikén költ Királyi rendelésnek következését (ő is azok között van a' kiknek hadi ítélőszék eleibe kell állani) el nem kerülheti is, legalább oly drágán akarja eladni életét, a' mint tsak lehet. Mondják, hogy a' Bonaparte' nevében organizálta a' rebelliót.“

Irják, hogy Frantzia országba Spanyol seregek is lettek volna bérendeltetve három armádákban, egy az *Odonel*, másik a' *Roche*, harmadik a' *Costannos* vezérléssek alatt, és hogy a' Spanyol Király a' *Roussiloni* vidékeken *Bellegarde*, *Perpignan*, *Collioure*, és *Portvendre* nevű várakat elfoglalni, és magának minden módon megtartani kívánta volna. — Az újabb levelek szerint már valósággal bé is jött vala a' *Castannos* vezérlése alatt az egygyik Spanyol armáda *Roussilonba*: hanem *Angouleme* Királyi Princz a' dolgot megértvén, *Bordeauxból* oda utazott sietve, 's réa vette a' Spanyol Generálist a' visszatérésre; mitsoda feltételek alatt? arról nem irnak ezen tudósítások. —

A' szövetséges t. i. Anglus, Orosz, és Prussus armádáknak marschirozásokrol ezeket olvassuk: —“

„A' második Anglus armáda, melly *Ostende* felől *Páris* felé folytatta útját, Aug. 28 - dikán parantsolatot kapott, hogy álljon-meg. Mondják, hogy hajóra fogulni.“ — *Chamberyből* így irnak: — Tizenkét ezer emberből álló Austriai seregek ezen vidékeken fognak által menni *Olasz* országba. Az általútozást el fogják végezni Sept. 2-dikáig.“ — Közelébről még 10 vagy 12 ezer emberből álló Prussus armádát vártak Frantzia országnak határaitra, a' melly *Koloniánál* takarodott által a' *Rénus* bal partjára. — Egy más Prussus armáda September 1 - ső napján érkezett vala meg *Lüttichbe*. —

Már még néhány napokkal ennekelőtte olvastuk vala a' Német Országi levelekben, hogy a' tartalék *Orosz* armáda, melly már a' Német határszélekre megérkezett vala, onnét Lengyel országba vissza térített. Most azt olvassuk a' Lengyel országbol érkezett levelekben, hogy az *Orosz* testörző seregek, mellyek már *Lithwaniába* megérkeztek vala, parantsolatot kaptak, hogy ott állapotjanak-meg.

Báselből ezeket irják: —“

„Aug. 29 - dik napján fényes katonapompá tartatott *Hünningennek* megvétetésére nézve, mellyen, a' strázsákon álló katonaságot kivéven, az egész ostromló sereg megjelent. Reggeli 8 órakor a' *Helvétus* seregek a' több szövetségesekkel egyetemben a' *Saint Louis* (*Burg-Libre*) és *Hünningen* között lévő nagy térségen megjelentvén, négy szegű sort formáltak, a' hol 10 óratájban *János* ő Cs. Fő Hertzegsége is az egész Generálisti karral megjelentvén, minden sorok előtt ellovagolt, melynek alkalmatosságával mindenütt közönséges *hurra!* kiáltással fogattatott, 's az után egy nagy sátor alatt lévő oltárhoz ment, a' hol *Te Deum Laudamus* énekeltetett. A' katonák hármas *sálvét* löttek, 's ezt a' kis *Hünningeni* 's egyéb bástyákon lévő ágyuk is, több mint 300 lövések által követték, melly lövöldözés alatt ő Cs. Fő Hertzegsége a' Ge-

néralisi karral egyetemben egy dombotskán állott. A' köz katonaság a' szabadég alatt külömkülömb helyyeken ételt italt kapott; a' tisztek különös asztaloknál, a' Generálisok és Obersterek pedig az ő Cs. Fő Hertzegsége asztalánál ettek. Dél után külömbkülömb egészségivások estek ágyudurogás mellett, 's mind ezekután az estve elkövetkezvén a' seregek a' magok lógereikbe örömmel vissza tértek. —

„Sept. 4-dikén oly pompás innnepléssel való tiszteletet tett *Bázel* városa *János* ő Cs. Fő Hertzegségének, a' milyent ott talám *I. ső Rudolphusnak* idejétől fogva nem láttak. A' *Péter*' piátzán egy szép szalát 's egy ugy nevezett *Rotundát* állítottak vala fel; a' piatzon több mint 20,000 métsék világoltak; egy borostyán koszorukkal ékeskedő győzedelmi kapun pedig ezek olvastattak: *A' háládatos Basilia János Fő Hertzegnek*. A' szála eleibe voltak állittatva azok a' négy mozsárágyuk, mellyekből a' *Hünningeni* őrző sereg *Bázel* városára hánytva a' bombikat és granátokat, 's a' mellyekkel a' Fő Hertzeg *Bázel* városát megajándékozta. A' vatsora vagy vendégség reggeli 4 óráig tartott; 600 személyek voltak réa meghivattatva; ő Fő Hertzegsége is jelen volt egy óráig.

A' *Badeni* Nagy Hertzegségi újság így irt a' Straszburgi környülállásokról Sept. 4-dikén: — „Straszburg még tegnap bévala zárattatva. A' Linea Regementek egész támadásban valának vezérjeik ellen. A' Fő vezérjekkel Generális *Rappal* úgy bántak, mint a' magok foglyokkal. Okul, vagy pedig fogásul, a' katonaság' zsóldjának ki nem fizettetése szolgált a' támadásra.

A' nagyobb láрма Sept. 2-dikán volt, mint a' következő tudósítás mutatja, *Straszburgban*: — „Ma reggel (ezeket 2-dikban délben írják onnét) olyan zendülést okozott itt a' katonák' zsóldjának ki nem fizettetése, hogy kedvetlen következései lehetnek. A' seregek, ágyukkal és munitziós szekerekkel egyetemben a' parádepiatzra, 's a' fő vezérnek és kormányozónak házaik

előtt, öszszegyülekeztek. Generális *Rappa*' királyi palotában körülvéetve tartatik; az ármáda nagy lármával kéri tölle a' hó-pénzt. Generálisokat esmérni nem akarják a' seregek; Obersterek és fő tisztjeik semmit nem tehetnek vélek; a' síkra kiállott katonaság között nem látni egy fő tisztet is, tsak az Al-iisztek vezérlik őket; az egész őrző sereg feltámadott; leg nagyobb rosztol félhetünk.“

A' *Badeni* újabb újság szerént, azok a' szövetséges seregek, mellyek *Strazsburgot* eleinten megszállották volt, Sept. 3-dikán a' magok előbbeni lógereikbe 's fekvéseikbe ismét bészállottak, hogy a' várost ismét oly szorosán körül vegyék, mint eleinten körülvéve volt. A' támadás' kezdetében *Rappnak* egy kotsisa szénás szekérrel menvén, a' katonák azt gondolták, hogy pénz van eldugva a' szénában, 's bajonétjaikal a' kotsist halálra döfölték, 's a' többi. — „Végezetre (ezeket Sept. 5-dikén írják a' *Rénus* partrol) eltsendesedék a' Straszburgi támadás. A' lakosok magok öszszé tették, és kifizettek a' seregnek a' hátra lévő zsóldot; *Rapp* szabadságát vissza kapta, 's a' Regementek holnap (6-dikban) kiindúlnak a' városból, 's ez az ármáda is szélyel oszlik, 's a' Departamentális Légiók, t. i. annyi *Légió*, a' hány Departament van, felállittatnak.

Givet városában és az ezt oltalmazó *Clermonth* nevü várban még valami 5000 emberekből, tudniillik nemzeti testőrökből, Föderatusokból, és szabad seregekből állott az őrző sereg. A' várban veres és fejer zászlók vannak kifüggesztetve. Ez az őrző sereg nem akarja a' szövetséges sereget oda bébótsátani, melyhezképpent a' körül fekvő számos Prussus sereg nagy készületeket teszen annak ostromlással való vivásához. A' szomszéd erdőkben már levágattatott az ostromláshoz szükséges fa, 's számtalan sokaságú hómok zsákok 's egyebek készittetnek.

Már a' *Ligerisi* ármádához is butszutató

proklamációt bocsátott Augustus 26-dikán annak utóbbi fő vezére Marschal *Macdonald*. Ezeket kötötte a' katonák' szívre:—

„Katonák! Elkövetkezett az a' szempillantat, melyben a' Linea és egyéb Regimentek' elosztatásának a' Királyi Rendelés szerént végre kell hajtattatni. Ti ezen Rendelést tündességgel olvastátok, 's magatokat ennek törvényes módon 's szabad engedelmesseggel alája adtátok. Hálá legyen a' legigasságosabb Királynak az ő bölts rendelkezéseiért; ezek minden várokozást feiyül haladnak! Betsületes zsold engedtetett minden rangú fegyvereseknek, ha ki lépnek is a' szolgálatból, ha megmaradnak is abban. A' Regimentek szelleyel osztattása is, tsak úgy-tettző, mivelhogy azon szempillantatban, melyben az ő elbomlások kimondattatott, más új (*Legió*) nevezet alatt ismét összegyűjtettetek. Ez a' nevezet azokat a' ditsőséges emlékezetű *Legiókat* juttatja nektek eszetekbe, a' mellyek az ő vitézségért (melyhez tsakugyan ti is hasonlókát tselekedtetett), bámulásra méltó fenytéktartásokért, 's szép engedelmessegekért, a' melly virtusok az ő erejeket és ditsőségeket tettek, még ma is tsudáltatnak. Szolgáljanak ezek nektek ennekutánna mustra és követő pelda gyanánt! Ti már most elváltok katonapajtásaitoktól, de tsak azért, hogy honnyotokban (ki ki a' maga departamentjében), magát az ő atyafiaival, barátjaival, 's falusi lakosesmérősseivel összesatólja. Ugyan azon földnek gyermekei lévén 's azon principiumok szerént neveltetvén, egy forma szokást 's gondólkodást fogtok felvenni; a' benneteket ezután össze foglaló kötél felöldhatatlan leszen, 's a' *Légiók* (mellyek a' departamentekben belölletek formáltatni fognak) tsak a' Király eránt vala hűségben 's hazaszeretben fognak egymással vetelkedni. Ti, kik honnyaitokba visszatértetek, mütassátok példáját ott ezen virtusoknak, 's vigyétek-el oda magatokkal a' jobb jóvendő eránt való reménséget. —

„Régi testörző seregbéli katonák! böltsesség 's jó magatokviselete fog benneteket megkülömböztetni mindenütt, 's ti érdemesse teszitek arra a' megtiszteltetésre magatokat, hogy a' legjobb Király mellé össze fogtok szolgálatra hivattatni; a' thrónusnak őrzése a' ti hűségtokra fog bizattatni; a' ti szolgálatotok nem szünik-meg; ti tsak szabadsággal bocsátattok-el addig, míg a' környűlállások megengedik, hogy új, Királyi testörző Regimenteket formáljatok. Azok közzületek, kik ezen testörző Regimentekbe, vagy a' belső bátorságra ügyelő katonák közzé bé nem férhetnek, beállhatnak a' departamentomoknak Légióikba. —

„Meggyőződött vagyok affelől, hogy ti, valamint örökké a' vitézség' példái voltatok, úgy ennekutánna is örökké példája fogtok lenni a' hűségnek és jó rendtartásnak. Én minden töllem kitelhető módon iparkodni fogok az Országlószéknél, hogy a' ti hátralévő zsoldotokat fizesse-ki: hanem, ha tsakugyan minden iparkodás mellett is, tartományainknak kiüressűlése 's azon történeteknek resultátuma miatt, mellyek hazánkat a' mostani szerentsétlenségre juttatták, ki nem lehetne egész zsoldotokat fizetni, ezen esetben irást fogtok kapni, melynek előmütatására a' departamentekben egészszen ki fizetnek benneteket. Katonák! az én gondolataim kísérni fognak benneteket; a' ti jó magatokviselete, mellyet fogtok mütatni, bizonyossá tehet benneteket az én erántatok való szeretetemenk és állapototok felől való gondoskodásomnak állandóságáról. Költ *Bourgesben*, a' fő hadi szálláson, Aug. 26-dikán, 1815-ben. —“

„*Macdonald*, *Tarenti* Hertzeg,
„a' *Ligerisi* ármáda fő vezére.

A' *Nimesi* vidékeken, a' hol a' feljebb írt támadás kiütött, több olyan személyek tartozkodnak, kiknek a' Királytól kiadatott parantsolat szerént hadi itélőszék' eleibe kellene állani.

Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek.

Nro. 43.

A' Magyar Kurir 74-dik darabjához.

Tudományos Dolgok.

Jelentések.

A' Magyar és Német Lexicon harmadik kiadásának Német Magyar Része, a' mallyen most nevezetes jobbitások és szembetűnő bővítések tétettek, a' jövő tavasz felé a' sajtóalól kiszabadúl. A' Deák-Magyar Lexicon, sokkal több árkusokból álló lévén, valamivel későbbre készülhet el. Ennek kidolgozásában kútfőül különösen Scheller, Kirsch (a' Born új kiadása) Lexiconai és a' Páriz Pápai Dictionáriuma szolgáltak. A' kinyomtatásra olyan módot kerestünk ki, hogy annál fogva a' Tanuló Magyar Ifjuság ezeket a' szükséges Oskolai Könyveket oltsón megszerezhesse. Sőt, az idők környűlállásaihoz képest, arról is gondoskodtunk, hogy az itt kinevezett Részet, a' kiknek talám tsak ezekre léssen leg nagyobb szükségek, magokban 's egyenként is megvehessék. A' volt ugyan szándékunk, hogy ezek a' Lexiconok három nyelven adattassanak: de egy árkustpróbaül kisedetvén, általláttuk, hogy így mindenik Rész két két vastag (mindössze hat) darabra mene; következésképpen azt tsak a' tehetősebb Tanulók szerezhethék meg. Az is nyilvánvaló dolog, hogy a' három nyelvű Lexiconban mindenkor sok a' hijánosság, a' mellyet kipótolni nem lehet. A' Magyar Német és Magyar Deák Részek az elsőbbeknek megjelenések után mindjárt nyomtatás alá botsáttatnak.

Bétsben Sept. 12-dikén 1815.

Márton József.

Professor.

Orvos Doktor Gyarmathi Sámuel Úr.

nak sok esztendőök óta munkába vala egy igen jeles Munkája, mellyet ez a' Tudós és igen Érdemes Hazafi fáradohatatlan szorgalmatossága már tsakugyan végre is hajtott ilyen Titulus alatt. *Szótár, mellyben sok Magyar szökhöz hasonló hangú idegen szókat rendbe szedett Gyarmathi Sámuel, Orvos D. a' Göttingai Tudós Társaság Tagja.* (Vocabularium, in quo plurima Hungaricis Vocibus consona variarum ligvarum Vocabula collegit S. Gy.)

A' Munka Ábétzerendben adja elő a' Magyar Szókat, 's utánna tétetik a' szó jelentése Deákül, azután pedig az, hogy mitsoda más idegen nyelvbéli szóhoz hasonlít, p. o. Anglus, Arabs, Cháldeai, Dalmata, Dánus, Deák, Észthus, Finnus, Frantzia, Görög, Hollandus, Illyrus, Lappon, Lengyel, Mógol, Német, Oláh, Orosz, Osztyak, Persa, Portugallus, Rátz, Szerbus, Slávus, Tseh, Tatár, Török, 's a' t. szóhoz; mellyek mindénütt az első egy vagy két betűjök által a' szó eleibetétetnek. Mind ezeket 35 többnyire igen nevezetes, Lexiconokból szedte öszve a' Tudós Szerző, mellyeknek neveik a' Munka előtt előszámlálatnak. Vagyon még a' Munka előtt Engel Úrnak a' Szerzőhöz intézett igen tudós rövid Disertatiója ezen matériáról, a' melly különösen megérdemli, hogy világot lásson.

Kezem között lévén, sőt már a' Hivatalbeli megvisgálás alól is kiszabadulván ez a' Munka, szándékozom azt itt Bétsben kinyomtatatni, annyival inkább, hogy mindenek, valakik a' kézírást látták, e' felől nem tsak leg jobb itélettel vagynak, hanem annak minél elebb lehető kijövetelét is óhajtják és sürgetik. Melyre nézve, alább irt,

jelentem, hogy ezt a Munkát a maga költségén ki fogom nyomtattatni, olyan formában 's ugyan olyan betűkkel, mint van nyomtatva Prof. Márton Ur Magyar Német Lexiconjának az újabb kiadása. Így mintegy 7. 8. árkusnyi nagyságú lesz, és az arra legfeljebb is egy forintra fog menni. Egyedül csak az a tzelom, hogy ezen igen betses Munkával a Literatúraban gyönyörködő Hazámfiainak kedveskedhessek, 's az arra fordítandó költség az árrából kikerüljön; mellyre nézve szándékomat praenumeratio öszveszedése által gyanuba hozni nem akarván, csak arra kérek minden Tit. Hazafiakat, kik ezen Munkát megszerezni szándékoznak, méltóztassák betses neveiket a következő helyeken felíratni, úgymint Posonban: Schwaiger, Landes, Könyvárosoknál.

Győrben. Schwaiger Könyvár.
Pesten. Eggenberger, Kilián, Hartlehen.
Debreczemb. Csáthy.
Kolosvárott. Prof. Szilágyi, és Gutman Úraknál.
Kassán. Landerer Könyváros Ural.
Enyeden. Prof. és Doktor Baritz Urnál.
Maros Vásárhelyen. Prof. Antál Urnál.
Bétsben, a' kinek úgy tettik, magamnál.

A' subscriptiót az itt kinevezett Munkára annyival szükségesebbnek tartom, mivel a' papiros drágaságát tekintetbe vévén, csak annyi számmal akarok Exemplárokat nyomtattatni, a' mennyire szükség lesz.

Nem lesz feleslegvaló azt ezen Munka ajánlására emlitenünk, hogy itt Bétsben egy Érdemes Tudós Hazafi, látván ezen Szótárt, annak kinyomtattatására segedelmül ötven forintokat ajánlott.

Pántzél Dániel.

Utolsó Jegyzések.

A' Párisi levelek erőssítik, hogy annak a hadi itélőszéknek, melly a' Marschal Ney megítélésére kineveztetett, ezen személyek a' tagjai: Marschal Jourdan az előlülő; Marschal Victor, Marschal Marmont, és Maison, Claparede 's Villate nevű Generálisok pedig a' tanátsosok.

A' nevezetes Regnault de St. Jean d'Angely, módot talált réa, hogy a' Havrei kikötőhelyben hajóra ülven Amerikába el-evezzon.

Marschal Neyről ilyen jegyzéseket adott ki egy Párisi level: — Május 20-dik napján 1814-ben jött ki egy rendelés, melyben így szollott a' Király: — „A' mi ötsénk, Marschal Ney, a' Királyi Vasas, Dragonyos, Vadász, és Lántsas seregek fő vezérévé neveztetik.“ — Mártz. 11-dik napján így irtak a' Párisi újságok: Marschal Ney kérte a' Királyt, hogy rendelje ki őtet is valahova, a' hol hűségét megbizonyithassa. A' Király így felelt: *Számot tartok az úr hűségéhez.* — Ney felettébb való buzgósággal megtsókolván a' Király' kezit, így felelt — Legszebb napja életemnek a' leszen, mellyen Felséged eránt való hűségemet megmútathatom.“ — Ugyan ez a' Ney ékkeppen szóllott 1815-ben Mártzius 13-dikán, azon proklamátziójában, mellyet az alatta lévő ármadához intézett: — „A' Bourbonok' ügye örökre oda van; a' törvényes uralkodó ház ismét thrónusra ül; a' mi szép országunkon csak Napoleon uralkodhat. Végezetre győzedelmeskedik a' szabadság, és ezta' mi Felséges Fejedelmünk örökre megerőssíti.“

Sept. 13-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 334 forintot Váltótredulában Egy Csász. aranyért 15 forintot 53 krt.